

Hakhoutbrigades en hakhoutmentoren

Hakhoutbeheer in Limburg

Het Limburgse landschap wordt voor een groot deel gemaakt door houtwallen, graften, holle wegen, hakhoutbosjes en knotwilgen. Ze maken ons landschap niet alleen mooi, maar zijn ook de leefplaats van talrijke planten en dieren. Vaak vormen ze verbindingen met grote natuurgebieden waardoor populaties uit kunnen wisselen en zijn het de laatste toevluchtsoorden in het agrarische cultuurlandschap. Daarnaast vertellen ze het verhaal over hoe onze voorouders het landschap gebruikten.

Deze landschapselementen zijn in de loop der eeuwen ontstaan door het oogsten van het hout. Het geogste hout, geriefhout, had allerlei toepassingen zoals bouw materiaal, stookhout, grondstof voor manden en rijshout. Toen was nog niet bekend hoe duurzaam deze manier van werken was. In onze tijd zijn deze functies veelal overgenomen door andere grondstoffen. Daardoor bleef het onderhoud, door de oogst van hout, uit. Hakhout en knotwilg groeiden daardoor uit tot forse bomen en leverden daardoor problemen op voor landbouw en verkeer. Als er al onderhoud plaatsvond was dat vaak gericht op het wegnemen van de overlast en minder op het voortbestaan of de ecologie van het element.

De vermolmde stammen van knobomen bezweken onder de steeds groeiende kroon. Houtwallen groeiden vol met grote bomen en als er dan onderhoud plaatsvond bleef niet zelden een bomenrij staan zonder onderbegroeiing. Er is voor alle partijen veel te winnen met een goed onderhoud van het landschap.

Hakhoutbrigades in Limburg

Hakhoutbrigades bestaan uit vrijwilligers die ongemotoriseerd het werk uitvoeren. Hierdoor is het kleinschalig, maar komt het werk ook jaarlijks terug. Er worden goede afspraken met de eigenaar gemaakt en het werk wordt veilig en goed uitgevoerd. De lokale groepjes die dit werk uitvoeren zijn informeel samengesteld en worden aangestuurd door mentoren die werken volgens een overeenkomst waarin afspraken over veiligheid en kwaliteit zijn vastgelegd.

Het motief van de deelnemers is vooral het samen bezig zijn en het goede gevoel dat een werkdag in de natuur oplevert. Dat ze een aanhangertje hout mee naar huis kunnen nemen is een prettige bijkomstigheid. Echte houtoogsters werken immers gemotoriseerd...

Steunpunt Landschapsbeheer

Het Steunpunt wil zo veel mogelijk Limburgers bij het onderhoud van het landschap betrekken. Het ondersteunt deze lokale en informele initiatieven door de begeleiders ervan (mentoren) een formele status te bieden. Ook leent het Steunpunt handgereedschap uit en schoolt deze vrijwilligers. Er blijkt veel behoefte aan praktische, ecologische en organisatorische kennis. Het Steunpunt biedt ze een structuur waarmee ze voor hun activiteiten kunnen werven. Ook brengt het Steunpunt vraag en aanbod voor landschapswerk bij elkaar brengen.

In 2023 heeft een eerste bijeenkomst en een cursus plaatsgevonden waarna de eerste werkdagen in 2024 plaatsvonden. Voor enkele groepen gold overigens dat zij hun activiteiten uit het verleden continueerden.

Motief

We zien hiermee een aanpak waarmee we snel en eenvoudig veel (nieuwe) mensen bij het landschap kunnen betrekken op een laagdrempelige manier. Eenmaal aan het werk kunnen deelnemers zich makkelijk verdiepen in werk, ecologie of cultuurhistorie van de landschapselementen in hun omgeving. Het geogoste hout als motief stilt een behoefte van verbondenheid met het landschap en zelfvoorzienend leven.

Toekomst

Op termijn zien we in elke gemeente een hakhoutbrigade, minstens twee mentoren en een aantal vrijwilligers, die van oktober tot maart in het landschap werken. Daarnaast zien we ook kansen voor activiteiten waarbij de mentoren andere groepen aan het werk zetten zoals dorpsraden, scholen, scouting en bedrijven.

Via de mentoren willen we deelnemers inspireren om met andere facetten van hakhout en geriefhout aan de slag te gaan. Het landschapselement als echte leverancier van een waardevol product dat gebruikt wordt. Denk hierbij aan het maken van shingles, balken, werktuigen en meer hedendaagse zaken als paddenstoelenstammen. Dit is echter geen primaire taak van het Steunpunt.

De hakhoutbrigades zoeken zelf hun elementen, eventueel ondersteund door het Steunpunt, en worden gestimuleerd zo veel mogelijk in het cultuurlandschap te werken waardoor lokale samenwerking tussen vrijwilligers, boeren en gemeenten ontstaan.

Contact: landschapsbeheer@limburgs-landschap.nl

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

